

Ο εορτασμός της πεντηκονταετηρίδας του 1821.

του Γιώργου Ν. Παπαθανασόπουλου.

Ο Ελληνισμός το 1871 εόρτασε με μεγαλοπρέπεια τα πενήντα χρόνια από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης. Ο φιλέλληνας Κάρολος Τάκερμαν, πρώην πρεσβευτής των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής στην Αθήνα περιέγραψε τον εορτασμό στο βιβλίο του «Οι Έλληνες της σήμερα»^[1]. Ο εορτασμός εγένετο επισήμως την 25^η Απριλίου 1871. Ο λόγος ότι η 25^η Μαρτίου του 1871 συνέπεσε με τη Μεγάλη Πέμπτη και αποφασίστηκε να συνεορτασθεί με την επίσημη υποδοχή στην Αθήνα του Σκηνώματος του Εθνοϊερομάρτυρα Πατριάρχη Γρηγορίου του Ε΄.

Πράγματι, το κύριο στοιχείο του εορτασμού της πεντηκονταετηρίδας από την έκρηξη της Επανάστασης του 1821 ήταν η επίσημη υποδοχή του Λειψάνου του Έλληνα, εκ Δημητσάνης Αρκαδίας, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου του Ε΄. Μετά από πρωτοβουλία του τότε Μητροπολίτου Αθηνών Θεοφίλου του Βλαχοπαπαδόπουλου (Πάτρα, 1780 – Αθήνα, 1873) οι ρωσικές εκκλησιαστικές και πολιτικές αρχές ευχαρίστως παρέδωσαν το Σκηνώμα του Γρηγορίου Ε΄ στην ελεύθερη Ελλάδα. Προς τούτο ελληνική κληρικολαϊκή αντιπροσωπεία μετέβη στην Οδησό και την 10^η Απριλίου, ημέρα του μαρτυρίου του, μετά από πάνδημη και μεγαλοπρεπή τελετή παρέλαβε τη λάρνακα και την τοποθέτησε επί του καταστόλιστου ατμοπλοίου «Βυζάντιον».

Προηγήθηκε Θεία Λειτουργία, της οποίας προέστη ο Ρώσος Επίσκοπος Χερσώνος παρουσία του κλήρου της περιοχής και χιλιάδων λαού και μετά σχηματίσθηκε πομπή, με κατεύθυνση το λιμάνι. Ρώσοι ιερείς σήκωσαν στους ώμους τους τη λάρνακα και τους ακολούθησαν τα πλήθη των ρώσων χριστιανών. Γράφει σχετικά στο πολυσέλιδο βιβλίο του [2] για τον Άγιο Πατριάρχη ο Μακαριστός Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος: « Η διαδρομή της μεγαλοπρεπούς πομπής δεν περιγράφεται. Σώματα κοζάκων και πεζικού προπομποί της παρατάξεως, φανοί και εξαπτέρυγα των Ναών της Οδησού, διπλή φάλαγγ με πολυτελείς στολές ιερέων, τέσσαρες μετά του Μητροπολίτου αρχιερείς και τέλος η λάρναξ, σκεπασμένη με βαρύτιμα καλύμματα. Άπειρα πλήθη κόσμου. Καταστόλιστο το “Βυζάντιο” με δύο κλίμακες (γέφυρες) και δυο κρηπιδώματα για την λάρνακα και τους ομιλητές. Ξεχωριστή τελετή προ της αναχωρήσεως με ευχαριστηρίους λόγους και αμοιβαίες φιλοφρονήσεις. Το πλήθος προέπεμπε το «Βυζάντιον» με μυριόστομες επευφημίες. Η ώρα ήταν η 8^η εσπερινή της 10^{ης} Απριλίου 1871».

Στον Πειραιά το λειψανοφόρο «Βυζάντιον» έφτασε στις 7.30 το πρωί της 14^{ης} Απριλίου 1871. Υποδοχή του στα ανοικτά του λιμένος έγινε με το θωρηκτό «Βασιλεύς Γεώργιος», επί του οποίου επέβαιναν τα μέλη της Ιεράς Συνόδου και ο Υπουργός Εκκλησιαστικών Α. Πετμεζής. Τα δύο ατμόπλοια, φέροντα τον μεγάλο σημαιοστολισμό τους, έγιναν δεκτά στην αποβάθρα με κανονιοβολισμούς και υπό τους ήχους της παιανίζουσας μπάντας της Ρωσικής ναυαρχίδος, η οποία αποδίδουσα τιμήν στον Πατριάρχη είχε ελλιμενισθεί στον Πειραιά.

Η μετακομιδή των λειψάνων από το πλοίο στον Μητροπολιτικό Ναό των Αθηνών έγινε την Κυριακή, 25^η Απριλίου. Γράφει ο μακαριστός Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος: « Τελετή απερίγραπτη. Εκκλησία, Πολιτεία, Λαός υπεδέχοντο τον εθνομάρτυρα Πατριάρχη επαναπατριζόμενον, σύμβολον των θυσιών του Έθνους για την ελευθερία του». Την εορταστική ημέρα τόνισαν από τα ξημερώματα 101 κανονιοβολισμοί. Συναγερμός εις Πειραιά και Αθήνα για την εξασφάλιση θέσεως προς παρακολούθηση της πομπής».

Στις 7.30 το πρωί της 25/4/1871 στον Σιδηροδρομικό Σταθμό των Αθηνών υποδέχθηκαν το λείψανο του Αγίου Γρηγορίου του Ε΄ οι Αρχές της χώρας, με επικεφαλής τον Βασιλέα Γεώργιο και την Βασίλισσα Όλγα. Μέσα σε νεκρική σιγή βροντερή ακούστηκε η ευχαριστήρια δέηση του Μητροπολίτη Αθηνών Θεοφίλου, ο οποίος γνώριζε προσωπικά τον Πατριάρχη, έχοντας υπηρετήσει στα Πατριαρχεία. Η λάρνακα τοποθετήθηκε

επί οκρίβαντος, τον οποίον μετέφερε τέθριππον άρμα του Πυροβολικού. Δημιουργήθηκε πομπή και δια της οδού Πειραιώς, της πλατείας Ομονοίας, της οδού Σταδίου, της πλατείας Συντάγματος και της οδού Μητροπόλεως κατέληξε στον Μητροπολιτικό Ναό των Αθηνών. Η όλη πορεία κράτησε δυόμισι ώρες και η συμμετοχή του λαού ήταν καθολική. Ακολούθησε Δοξολογία και την επομένη ημέρα, 26 Απριλίου, αρχιερατικό συλλείτουργο.

Στην Οδησό και στην Αθήνα κυβερνήτες και λαός, έχοντας στη μνήμη τους νωπά τα γεγονότα του 1821, απέδωσαν τον απαιτούμενο φόρο τιμής στον Πατριάρχη. Όπως είπε ο εκφωνήσας τον επίκαιρο λόγο καθηγητής Πανεπιστημίου Νικηφόρος Καλογεράς « ως ανέμου βιαία πνοή διεδόθη ο θάνατος του Πατριάρχου από περάτων εις πέρατα...και κοπετόν και οδύνην εξήγειρε...Και δύναται τις να είπη ότι ο θάνατος του Πατριάρχου υπήρξε της Ελλάδος η ανάστασις και η καταστροφή της τυραννίας, η του διεσπαρμένου Ελληνικού Έθνους συναρμογή και συνένωσις».

Η αντίδραση των Τούρκων.

Ο πρεσβευτής Κάρολος Τάκερμαν στο βιβλίο του περιγράφει τη άρνηση που υπήρξε από την Πύλη να περάσει από τον Βόσπορο το πλοίο που μετέφερε το σκήνωμα του Πατριάρχης Γρηγορίου του Ε΄, κάτι που είναι άγνωστο στους πολλούς και που καταδεικνύει τη συμπεριφορά και τη νοοτροπία των ιθυπόντων της γείτονος, που αυτά τα 150 χρόνια δεν έχει αλλάξει και πολύ... Όπως γράφει ο Τάκερμαν, ο Σουλτάνος, όταν πληροφορήθηκε ότι το λείψανο του Πατριάρχη θα περνούσε από το Βόσπορο φοβήθηκε μήπως όταν το μάθαιναν οι Έλληνες της Πόλης θα διήγειρε τον ενθουσιασμό τους και θα προκαλούσαν πολιτικές διαδηλώσεις δυσαρέστους προς αυτόν...

Η άρνηση του Σουλτάνου να διέλθει δια του Βοσπόρου το «Βυζάντιον» οδήγησε την ελληνική κυβέρνηση να σκεφθεί να έλθει στην Ελλάδα το Σκήνωμα του Αγίου δια του Δουνάβεως και μέσα από την Αυστρία. Οι αυστριακές αρχές όμως «εξ αβροφροσύνης προς την Πύλη» αρνήθηκαν να περάσει από τη χώρα τους η λάρνακα του Πατριάρχη... Συνεχίζοντας ο Τάκερμαν γράφει με δόση ειρωνείας:

«Συνεπεία και της αρνήσεως της Αυστρίας οι τούρκοι διπλωμάται ξέσαντες την κεφαλήν, επρότειναν ομαλήν τινά λύσιν της δυσκολίας, αυτή δε ήτο να υποκλέψωσι τον ελληνικόν κεραυνόν (Σημ. γρ. Ο Τάκερμαν υπονοεί το λείψανο του Αγ. Γρηγορίου Ε΄, τον οποίο και νεκρό οι Οθω-

μανοί εφοβούντο...), εξαιτούμενοι αυτοί παρά της ρωσικής κυβερνήσεως το λείψανον του πατριάρχου υποσχόμενοι ότι θα ενταφιάσουν αυτό μετά των ανηκουσών τιμών εν Κωνσταντινουπόλει, προς εξαγνισμόν της κατά το 1821 ατίμου πράξεως, την οποίαν επέρριπτον εις τους ανοικονομήτους και ουδένα νόμον αναγνωρίζοντας τότε Γενιτσάρους. Πλην η ευφυής αυτή πρότασις εγένετο λίαν οψέ. Η Ρωσία απήντησεν ότι η ελληνική κυβέρνησις, δικαιώματι προτεραιότητος δικαιούται να λάβη τα λείψανα.

Επί τέλους αι συνέπειαι της εκ μέρους της Πύλης αρνήσεως του διάπλου ελληνικού πλοίου, φέροντος τα εξηγιασμένα λείψανα του μάρτυρος, είλκυσαν φαίνεται την προσοχήν του επί των εξωτερικών οθωμανού υπουργού, φοβηθέντος την αγανάκτησιν των Ελλήνων και κατ' ακολουθίαν επήλθε συμβιβασμός τις, δι' ου επετράπη εις το ελληνικόν εμπορικόν ατμόπλοιο να εκτελέση την αποστολήν του, άνευ της παραμικράς επιδείξεως ή χρονοτριβής κατά την παρά την Κωνσταντινούπολιν δίοδον. Λυθέντος ούτω του ζητήματος, πάσα δυσάρεστος συνέπεια προελήφθη. Τα ανωτέρω αρκούντως δεικνύουσιν εις ποίαν τρυφερότητα πολιτικών σχέσεων ευρίσκονται οι εν τη Ανατολή... Ούτως ηδυνήθησαν οι Έλληνες, κατά την επέτειον της πεντηκονταετηρίδος ημέραν να απόνειμωσι τας οφειλομένας τιμάς εις τα λείψανα ενός των πρωτομαρτύρων της ανεξαρτησίας των».-

Παραπομπές.

[1] Καρόλου Τάκερμαν «Οι Έλληνες της σήμερον», μτφρ. Αντ. Ζυγομαλά, Αθήνησι, Εκ του τυπογραφείου της Φιλοκαλίας, Αθήναι, 1877-Αναστ. Ανατ. Βιβλ. Διονυσίου Νότη Καραβία, Αθήνα, 1995.

[2] Χριστοδούλου, Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος «Ο εθνάρχης της οδύνης Γρηγόριος Ε΄», Εκδ. Αποστολικής Διακονίας, Έκδοσις Α΄, 2004, σελ. 639 κ.ε..

Πηγή : www.antibaro.gr/article